

Skyldighet att anmäla adress

- uppföljning av regler

Skyldighet att anmäla adress

Innehåll

Sammanfattning.....	7
1. Bakgrund.....	9
2. Uppdrag och avgränsningar.....	9
3. Skyldighet att anmäla adress.....	9
3.1 Motiv till införandet	9
3.2 Vilka personer omfattas av bestämmelsen?	10
4. Rättspraxis	10
5. CSN:s handläggning	11
5.1 Adresser	11
5.2 CSN:s personregister	11
5.3 Krav på adress i Mina sidor	12
5.4 Returhantering och ogiltiga adresser	13
5.5 Adressökning	14
5.6 Adressavvikelse till Skatteverket	15
6. Hur har CSN informerat låntagarna?	15
6.1 CSN:s webbplats.....	15
6.2 Årsbesked och andra utskick.....	16
7. Förändringar i antal giltiga adresser.....	16
7.1 Saknade adresser	16
7.2 Registrerade adresser	17
8. Inbetalningar från låntagare med ny adress	18
8.1 Förändrade betalningsmönster.....	18
8.2 Låntagare med utländsk adress	19
8.3 Låntagare med svensk adress	24
8.4 Slutsatser om inbetalningar	28
9. Diskussion och slutsatser.....	28
9.1 CSN:s handläggning och information	28
9.2 Saknade adresser	29
9.3 Registrerade adresser	29
9.4 Inbetalningar	30
Referenser	32
Bilaga	

Sammanfattning

Den 1 juli 2011 infördes en skyldighet för studiestödstagare, som inte har sin aktuella adress registrerad i folkbokföringen, att lämna uppgift om aktuell adress till CSN. Det huvudsakliga syftet med den nya bestämmelsen var att förbättra CSN:s förutsättningar att driva in studiestödsfordringar hos personer som myndigheten saknade aktuell adress till och som inte skötte sin återbetalning. Bestämmelsen tog i första hand sikte på låntagare bosatta utomlands men gäller även låntagare bosatta i Sverige.

CSN har nu genomfört en uppföljning av vilka konsekvenser den nya bestämmelsen har fått. Denna rapport innehåller en beskrivning av bakgrunden till bestämmelsen, rättspraxis, CSN:s handläggningsrutiner samt kommenterad statistik avseende registrerade adresser och inbetalningar från låntagare med ny adress.

Vid utgången av år 2013 saknade CSN giltig adress till 21 960 personer som var återbetalningsskyldiga för studielån eller återkrav. Av redovisad statistik framgår att antalet återbetalningsskyldiga som saknar adress minskade såväl år 2012 som 2013, efter en topp år 2011 då 29 855 personer saknade adress. Antalet personer med saknad adress har således minskat.

Vad gäller anmälda adresser från låntagare, som tidigare saknat giltig adress och därefter fått en ny adress registrerad, har CSN undersökt både utländska och svenska adresser. Antalet utländska adresser ökade markant från och med det första halvåret 2012, från ca 800 per år till ca 2 000 under år 2012. Även för svenska adresser noterades en tydlig ökning, från ca 1 300 adresser under 2010 till 5 800 adresser under 2012. Med hänsyn till att de flesta låntagarna är bosatta i Sverige är ökningen, sett till andelen, störst i utlandet.

Med giltig adress menas att CSN har en registrerad adress och att de utskick som myndigheten gör till den adressen inte kommer i retur.

Det redovisade resultatet tyder på att den nya skyldigheten att anmäla adress har fått genomslag både hos låntagare bosatta utomlands och i Sverige. En sannolik förklaring till resultatet är CSN:s förändrade handläggningsrutiner och informationsinsatser till låntagarna i samband med lagändringen.

CSN har även följt upp inbetalningar från låntagare som har anmält adress, vilket resulterat i bl.a. följande övergripande slutsatser.

- Ju fler låntagare som anmäler adresser till CSN, desto mer ökar det totalt inbetalda beloppet.
- Varje låntagare som anmäler en adress betalar i genomsnitt in mer när de har anmält adressen än vad de gjorde dessförinnan. För varje låntagare som anmäler en utländsk adress ökar den årliga inbetalningen med ca 3 100 kronor. Motsvarande ökning för låntagare som anmäler en svensk adress uppgår till ca 1 600 kronor.

- Låntagarna som anmäler en adress betalar in belopp som är betydligt lägre än de genomsnittligt debiterade årsbeloppen, trots att inbetalningarna ökar när adressen blir känd.
- De som anmäler en utländsk adress på egen hand betalar, med undantag av personer som anmält adress hösten 2013, i genomsnitt in mer än dem som CSN hittar adressen till. I genomsnitt betalar de som anmält adressen själva in ca 2 000 kronor mer än de CSN hittat adressen till.
- De som anmäler en svensk adress på egen hand betalar i genomsnitt in mindre än de som CSN hittar adressen till. Detta avviker från vad som gäller för egenanmälda utländska adresser.
- Oavsett hur CSN får tag i en adress så betalar de låntagare som det finns en giltig adress till betydligt mer än låntagare som det saknas adress till.

Sammanfattningsvis talar resultatet av denna uppföljning för att den nya bestämmelsen om skyldighet att anmäla adress har fått effekt hos låntagarna genom att både antalet anmälda adresser har ökat och, som en direkt följd av detta, även inbetalda belopp. Det krävs dock ett fortsatt arbete från CSN för att vidmakthålla och ytterligare förbättra resultatet. I detta arbete bör även ingå att systematiskt följa upp antalet anmälda adresser och inbetalningar.

1. Bakgrund

Som ett led i arbetet med att förbättra återbetalningen av studieskulder infördes den 1 juli 2011 en skyldighet för studiestödstagare att lämna uppgift om aktuell adress till CSN.

Syftet med denna rapport är att följa upp konsekvenserna av den nya bestämmelsen om anmälningsskyldighet. Uppföljningen ska ge svar på frågan hur bestämmelsen har påverkat CSN:s möjligheter att uppfylla målet att lån och återkrav ska betalas tillbaka.

2. Uppdrag och avgränsningar

Uppdragsgivare är Åke Svensson, chefsjurist och avdelningschef rättsavdelningen.

I arbetet med uppföljningen har deltagit Malin Olofsson och Kristina Haskas (båda rättsavdelningen), Anna-Carin Eriksson (produktionsstöd inbetalning), Carl-Johan Stolt och Lars-Olov Bergkvist (båda utvärderings- och statistikkontoret).

Rapporten innehåller en kort beskrivning av på vilket sätt regelverket har förändrats och hur CSN har informerat om den nya bestämmelsen. Uppföljningen har bestått i att identifiera och ta fram relevant statistik samt analysera resultatet. Vi har också reflekterat över hur framtida uppföljning bör ske. Uppdraget har inte omfattat att undersöka vad låntagarna känner till om den nya skyldigheten att anmäla adress.

Vi har valt att inrikta denna uppföljning mot de låntagare som har avslutat sina studier och blivit återbetalningsskyldiga¹ samt de som är återbetalningsskyldiga för återkrav. Samtliga uppgifter i rapporten avser båda dessa kategorier. I löptext används dock av språkliga skäl ofta begreppet ”låntagare” för båda kategorierna.

3. Skyldighet att anmäla adress

3.1 Motiv till införandet

Regeringens strävan är att studielån ska betalas fullt ut. Det huvudsakliga syftet med de nya bestämmelserna var att förbättra CSN:s förutsättningar att driva in studie-stödsfordringar hos personer som myndigheten saknade aktuell adress till och som inte skötte sin återbetalning.² Med aktuell adress menas den adress där den låntagaren har sitt boende och kan nås per post. Att CSN har en aktuell adress är en förutsättning för att myndigheten ska kunna nå låntagarna med årsbesked, inbetalningsavier och annan information. Detta är särskilt viktigt i de fall personerna inte sköter återbetalningen utan indrivningsåtgärder måste vidtas.

De adressuppgifter CSN har tillgång till är av varierande kvalitet beroende på om låntagaren är bosatt i Sverige eller utomlands. För personer bosatta i Sverige får CSN löpande uppdateringar av adresser från Skatteverket, både av folkbokföringsadresser

¹ Enligt 4 kap. 3 § studiestödslagen ska återbetalning påbörjas när det har gått minst sex månader efter den senaste tidsperioden med studiestöd samt ett årsskifte har inträffat.

² Prop. 2010/11:113 s. 16 ff. samt SOU 2010:54.

och särskilda postadresser (s.k. SAR-adress). Detta grundas på att det finns en generell skyldighet enligt folkbokföringslagen att anmäla flytt inom Sverige till Skatteverket.³ Vidare är den som är folkbokförd i Sverige och avser att flytta utomlands skyldig att anmäla detta till Skatteverket och även uppge adress i utlandet.⁴ Det finns dock inte någon bestämmelse som ställer krav på att den som har flyttat utomlands fortlöpande ska lämna uppdaterade adressuppgifter i utlandet.

Regeringen ansåg att regelverket inte var tillräckligt för att säkerställa att CSN alltid har tillgång till aktuell adress. För att uppnå önskvärd effekt föreslog regeringen att skyldigheten att anmäla adress ska gälla alla låntagare och återbetalningsskyldiga för återkrav både i Sverige och i utlandet.

Vidare diskuterade regeringen möjligheten att införa en sanktionsavgift för låntagare som inte uppfyller sin skyldighet att anmäla aktuell adress. Regeringen bedömde dock, utifrån både praktiska och juridiska synpunkter, att det skulle vara svårt att genomföra ett effektivt sanktionsförfarande. Regeringen valde i stället att se den nya bestämmelsen som en handlingsregel med ett visst signalvärde.

3.2 Vilka personer omfattas av bestämmelsen?

En låntagare som inte har sin aktuella adress registrerad i Skatteverkets folkbokföringsdatabas ska, enligt 4 kap. 26 § tredje stycket studiestödslagen (1999:1395), lämna uppgift om adressen till CSN. Samma skyldighet gäller, enligt 5 kap. 6 a § studiestödslagen, den som är återbetalningsskyldig för återkrav. Motsvarande bestämmelser infördes även för den som har lån eller återkrav enligt den äldre studiestödslagen (1973:349).⁵

Skyldigheten att anmäla adress gäller således alla låntagare och återbetalningsskyldiga för återkrav enligt de tre olika återbetalningssystem som CSN administrerar.

4. Rättspraxis

Såvitt CSN känner till finns det för närvarande endast ett fall där den aktuella bestämmelsen har behandlats av domstol.

Låntagaren hade överklagat CSN:s beslut att säga upp hans studielån till omedelbar betalning och invänt att han flyttat till Finland och inte nåtts av CSN:s påminnelser eller krav. CSN hade skickat alla handlingar till den adress som Skatteverket meddelat i samband med utflyttningen. Förvaltningsrätten i Umeå meddelade dom den 12 september 2013 (mål 2268-12) och anförde bl.a. följande:

”V.T. har en utlandsadress i folkbokföringsdatabasen, dit CSN har skickat påminnelser och krav. Om V.T. inte ansett att adressen varit aktuell har det ålegat honom att anmäla en annan adress, och han får anses ha haft anledning att bevaka sin post där. Det måste därför antas att de handlingar som skickats till en sådan

³ 25 § folkbokföringslagen (1991:481).

⁴ 27 och 29 §§ folkbokföringslagen.

⁵ Punkt 20, övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1935).

adress och som inte kommit i retur, kommer den återbetalningskyldige till handa, om det inte finns några starka skäl som talar mot detta antagande.”

Förvaltningsrätten ansåg att CSN:s brev fick anses ha nått V.T. och avlog överklagandet. V.T. överklagade till Kammarrätten i Sundsvall, som i dom meddelad den 17 oktober 2014 (mål nr 738-14) avlog överklagandet.⁶ I kammarrätten blev det utrett att den adress som CSN använt var V.T:s stadigvarande adress enligt den finländska folkbokföringen. Kammarätten hänvisade bl.a. till ett rättsfall från Högsta domstolen (NJA 2012 s. 172) och anförde att det ålegat V.T. att bevaka sin post på den stadigvarande adressen även om han periodvis haft andra bostads- eller postadresser.

5. CSN:s handläggning

5.1 Adresser

Delar av de handläggningsrutiner som berörde CSN:s användning och underhåll av adresser förändrades i samband med lagändringen. Förändringarna infördes på myndigheten den 28 november 2011 och de ledde även till en ny rutinhandbok. Nedan kommer CSN:s aktuella handläggningsrutiner att beskrivas samt de förändringar som infördes den 28 november 2011.

Med giltig adress menas att CSN har en registrerad adress och att de utskick som myndigheten gör till den adressen inte kommer i retur.

5.2 CSN:s personregister

Alla CSN:s låntagare och återbetalningskyldiga för återkrav finns upplagda i ett personregister, som ingår i verksamhetssystemet för studiestöd STIS 2000.⁷ I personregistret finns bl.a. uppgifter om låntagarnas adresser. Majoriteten av uppgifterna inhämtas från Skatteverkets folkbokföringsdatabas och registreras maskinellt. Uppdateringar om förändringar i folkbokföringsdatabasen görs dagligen. Det förekommer även adresser som lämnats till myndigheten på annat sätt. Det kan exempelvis röra sig om en adress som en låntagare lämnat via tjänsten Mina sidor på www.csn.se eller en adress som inkommit till myndigheten från annan trovärdig källa.

Även om de flesta adresserna inkommer via Skatteverket finns det låntagare som saknas där, vilket innebär att vi måste registrera uppgifterna manuellt. Det kan exempelvis vara låntagare som aldrig varit folkbokförda i Sverige eller som tidigare varit folkbokförda men utvandrat.

Olika typer av adresser kan förekomma i CSN:s personregister. En folkbokföringsadress är den adress där en person är folkbokförd och som vi får från Skatteverkets folkbokföringsdatabas.

⁶ Domen har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen.

⁷ Se studiestödsdatalagen (2009:287).

En särskild postadress (s.k. SAR-adress) är den adress man anmäler till folkbokföringen om man vill att posten ska gå dit i stället för till folkbokföringsadressen.⁸ En SAR-adress kan både vara en svensk eller utländsk adress. Även den person som har utvandrat och inte längre är folkbokförd i Sverige kan anmäla en SAR-adress.

Om låntagaren saknar folkbokföringsadress eller vill att CSN:s utskick ska gå till annan adress än folkbokföringsadressen kan en s.k. begärd adress registreras. Låntagaren kan själv anmäla en begärd adress på Mina sidor på www.csn.se. Den kan också registreras av CSN:s handläggare efter att låntagaren på annat sätt har anmält adressen till CSN. Vanligtvis är en begärd adress inte giltig för utskick tills vidare utan den registreras med ett till-och-med-datum, längst ett år fram i tiden. Den hanteringen beror på att en person som har en SAR-adress via Skatteverkets folkbokföring enbart kan ha en sådan adress i maximalt ett år. Därefter bör personen folkbokföra sig på den adressen.

Får CSN in en ny adress från folkbokföringen upphör den begärda adressen att gälla. Före den 28 november 2011 fortsatte en begärd adress med ett till-och-med-datum att gälla till det registrerade slutdatumet även om det kom nya uppgifter från folkbokföringen.

Om CSN hittar en adress på annat sätt än att låntagaren själv meddelat den registreras en CSN-adress. Får vi in en ny folkbokföringsadress avslutas en CSN-adress.

En inbetalningsadress kan registreras vid tillfällen då låntagaren vill få inbetalningskort sända till en annan adress än den dit övriga utskick görs.

Före den 28 november 2011 använde CSN:s två avdelningar, nuvarande inbetalnings- och utbetalningsavdelningen, adresser på olika sätt. Det kunde resultera i att utskick till en och samma låntagare som gjordes från de olika avdelningarna under samma dag kunde gå till olika adresser. Från och med den 28 november 2011 ändrades arbets sättet och båda avdelningarna började använda adresser på samma sätt. Ett undantag från detta var dock utskick för betalningsplaner och inbetalningskort som fortsatte att skickas till en inbetalningsadress även efter den 28 november 2011.

5.3 Krav på adress i Mina sidor

Ett krav som infördes den 28 november 2011 och som fortfarande gäller är att en låntagare som vill använda Mina sidor på www.csn.se är tvungen att ha en giltig fysisk adress registrerad hos CSN. Låntagaren kommer inte vidare och kan inte heller använda Mina sidor om giltig adress saknas.

Adressen som anmäls i Mina sidor registreras som en begärd adress och med ett till-och-med-datum som låntagaren uppger. Datumet kan inte vara längre fram i tiden än

⁸ SAR-adress är ett komplement till folkbokföringsadressen och kan användas om en person under minst sex månader vill ha sin post till en annan adress än folkbokföringsadressen. SAR-adress kan avse adress både i Sverige och i utlandet. Den som ska bo i utlandet mer än ett år ska dock inte anmäla SAR-adress utan i stället anmäla flyttning till utlandet.

ett år med hänsyn till att en person i normalfallet inte ska ha en begärd adress under längre tid än ett år utan då bör folkbokföra sig på adressen.

Om en låntagare meddelar ny adress via Mina sidor och myndigheten därefter får en ny folkbokföringsadress från Skatteverket avslutas den begärda adressen. Före den 28 november 2011 fortsatte den begärda adressen att gälla.

5.4 Returhantering och ogiltiga adresser

En returnerad försändelse kan antingen komma från den svenska posten eller motsvarande utomlands eller från annan än posten som har skickat tillbaka försändelsen. Det kan exempelvis vara adressaten själv eller en annan person som bor på adressen.

Returer från den svenska posten eller motsvarande utomlands tas om hand av handläggare på CSN som registrerar returen i systemet. Övriga returer utreds innan en eventuell returmarkering görs i systemet, eftersom det förekommer s.k. falska returer. Först och främst undersöker vi om vi kan få fram en ny adress. Om vi inte finner någon uppgift om ny adress ska adressen i normalfallet inte returmarkeras. Detta på grund av att det kan leda till att CSN saknar giltig adress för utskick till en låntagare som eventuellt själv returnerar försändelser från oss.

När en retur registreras i CSN:s personregister kan det förekomma att låntagaren blir utan giltig adress för utskick. Om det är en folkbokföringsadress eller en svensk SAR-adress skickar CSN en avvikelserapport till Skatteverket som syftar till att Skatteverket ska utreda om låntagaren har rätt adress. Det kan även finnas situationer då vi bedömer att det finns anledning att begära en delgivning för att kontrollera om personen bor på adressen.

Efter den 28 november 2011 kan en registrerad adress markeras vara giltig för utskick eller inte genom att det i handläggningssystemet markeras ett "Ja" eller ett "Nej" framför "giltig för utskick". Ett "Nej" innebär att adressen inte används för utskick från CSN.

Det är antalet returer som registreras på en adress som avgör när adressen blir ogiltig för utskick hos CSN. Efter tre returer blir en folkbokföringsadress och en SAR-adress ogiltig. Efter två returer blir en begärd adress och en inbetalningsadress ogiltig. Slutligen blir en CSN-adress ogiltig direkt efter en retur. Före den 28 november 2011 var tre returer tillåtna innan en adress blev ogiltig för utskick, oavsett typ av adress. Som en följd av ändringen i returhanteringen initieras nu fler adressutredningar maskinellt.

När en adress blir ogiltig i CSN:s personregister finns en prioritetsordning som styr över vilken adress som därefter ska användas. Följande ordning gäller.

1. Begärd adress
2. CSN-adress
3. SAR-adress

4. Folkbokföringsadress

Före den 28 november 2011 gällde följande ordning. Inbetalningsadress, begärd adress, CSN-adress, SAR-adress och folkbokföringsadress.

5.5 Adressökning

CSN bedriver sedan flera år ett systematiskt arbete med att eftersöka adresser till låntagare som saknar giltig adress. Detta sker dels i egen regi, dels genom att uppdrag lämnas till externa aktörer såsom Svea Inkasso och 2Secure. I detta arbete prioriteras de personer som inte följer sin betalningsplan.

Nedanstående tabell visar nedlagt arbete hos CSN respektive antal lämnade uppdrag de senaste fyra åren.

Tabell 1. Nedlagda arbetstimmar för adressökning, samt antal lämnade uppdrag att söka adresser

	2010	2011	2012	2013
Antal timmar hos CSN	26 150	12 900	21 200	9 700
Antal uppdrag till Intrum Justitia	1 072	1 990	1 004	(avtal upphört)
Antal uppdrag till Svea Inkasso				285
Antal uppdrag till 2Secure			1 682	2 177

Ett adressökningsärende kan initieras dels när en av CSN registrerad retur leder till att låntagaren saknar en giltig adress för utskick, dels när CSN misslyckas med att göra ett återbetalningsutskick eftersom giltig adress för utskick saknas.

Det finns situationer då vi manuellt registrerar ett adressökningsärende. En sådan situation kan exempelvis vara om vi har anledning att tro att personen inte finns på den adress som finns registrerad hos CSN. Finns det indikationer på att låntagaren befinner sig utomlands försöker vi hitta en adress i det land där vi tror att han eller hon bor.

CSN söker adresser med hjälp av bl.a. internet, inkassoföretag, finska och norska folkbokföringen och adressökningsföretag. Det kan även förekomma kontakt med anhöriga, arbetsgivare eller annan part.

Från och med den 28 november 2011 skapas en arbetsuppgift för adressökning direkt när en retur registreras som medför att låntagaren saknar giltig adress. Tidigare skapades arbetsuppgiften först när ett nytt utskick skulle göras. Tidigare tilläts tre returer innan adressen blev ogiltig. Nu varierar antalet returer beroende på adresstyp.

5.6 Adressavvikelse till Skatteverket

CSN har skyldighet att anmäla avvikelser till Skatteverket när det finns anledning att anta att en folkbokföringsadress eller en SAR-adress för en person som är folkbokförd i Sverige är felaktig, när vi får uppgift om en ny svensk eller utländsk adress som inte uppenbart är tillfällig till en person som är folkbokförd i Sverige, eller när vi får uppgift om en ny svensk adress som inte uppenbart är tillfällig till en person som är utvandrad.⁹ Skyldigheten gäller om uppgifterna inte redan finns i Navet, som är Skatteverkets system för att tillhandahålla folkbokföringsuppgifter till andra myndigheter.

CSN rapporterar felaktig folkbokföringsadress till Skatteverket vid följande tillfällen. När vi registrerat den tredje returen i vårt system skickas automatiskt en maskinell avvikelse rapport till Skatteverket. Ett annat skäl kan vara att vi fått en uppgift om en ny adress. Denna uppgift kan ha kommit in till CSN genom låntagaren, i samband med CSN:s utredning av nolltaxerade låntagare eller i samband med delgivning. Vi rapporterar även uppgifter till Skatteverket om en låntagare som på grund av studier kommer att bo utomlands under längre tid än ett år.

För låntagare folkbokförda i Sverige rapporteras alltid en felaktig SAR-adress till Skatteverket. Detta gäller oavsett om den särskilda postadressen är svensk eller utländsk. Är låntagaren registrerad som utvandrad rapporteras inte felaktig adress till Skatteverket, förutom i de fall vi får vetskap om en ny svensk adress.

Vi har även möjlighet att manuellt skicka avvikelser till Skatteverket.

6. Hur har CSN informerat låntagarna?

6.1 CSN:s webbplats

Som framgår ovan har det sedan den 28 november 2011 funnits ett krav på att den låntagare som vill använda Mina sidor måste ha en giltig fysisk adress registrerad hos CSN för att kunna logga in.

Vidare har det på CSN:s webbplats, under Återbetalning av lån/Om du flyttar, sedan den 1 juli 2011 funnits följande information.

Om du flyttar ska du anmäla den nya adressen till Skatteverket. Då får CSN automatiskt din nya adress. Länk till Adressändring i Sverige hittar du till höger under Lästips.

I vissa fall får vi inte din adress från Skatteverket. Det gäller exempelvis om du flyttar till en tillfällig adress eller om du bor utomlands och flyttar till en ny adress. Då måste du själv meddela oss din nya adress. Det är du enligt lag skyldig att göra.

⁹ 2 § Folkbokföringsförordningen (1991:749)

För den som bor utomlands har texten sett ut på följande sätt.

Du som bor utomlands måste själv meddela din nya adress till CSN om du flyttar. Det är du skyldig att göra enligt lagen. Flyttar du inom Sverige får vi din adress automatiskt om du meddelar den till Skatteverket.

På den engelska ingången till webbplatsen har följande text funnits.

If you live abroad, you must inform CSN of your new address if you move. If you move within Sweden, we will be able to obtain your new address via the Swedish Tax Agency (Skatteverket).

6.2 Årsbesked och andra utskick

CSN skickar i januari varje år ut ett årsbesked som bl.a. innehåller uppgifter om aktuell skuld och vilket belopp som ska betalas det kommande året. Årsbeskeden innehåller fr.o.m. januari 2012 information om skyldigheten att anmäla adress.

Hur betalningarna ska ske under året framgår av betalningsplaner som CSN skickar ut. De låntagare som har en utländsk adress får tillsammans med betalningsplanen en blankett för anmälan om adress- eller namnändring. Fr.o.m. juli 2011 innehåller blanketten upplysningen "Du som är bosatt utomlands och flyttar till en ny adress, måste enligt lag meddela den till CSN".

7. Förändringar i antal giltiga adresser

7.1 Saknade adresser

De senaste åren har antalet låntagare som CSN saknar adressuppgift till minskat.

Tabell 2. Antal personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav som CSN saknar giltig adress till

År ¹	Antal
2010	22 047
2011	29 855
2012	26 284
2013	21 960

¹ December respektive år.

Antalet återbetalningsskyldiga låntagare som vi saknar giltig adress till minskade såväl 2012 som 2013. Eftersom antalet återbetalningsskyldiga låntagare ökar och antalet med återkrav är i det närmaste konstant, innebär detta även att andelen av låntagarna som CSN saknar adress till minskar. Orsakerna till detta kan vara flera. En orsak bör vara skyldigheten att meddela adress till CSN. En annan orsak kan vara att CSN 2011

ändrade rutinen för returhantering, vilket finns förklarat i kapitlet om CSN:s handläggning.

7.2 Registrerade adresser

7.2.1 Utomlands bosatta låntagare

Antalet låntagare som tidigare saknat giltig adress men som har anmält en utlandsadress framgår av tabell 3.

Tabell 3. Antal personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och som CSN saknat giltig adress till och som anmält en utlandsadress¹

	2010		2011		2012		2013	
	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret
SAR-adress	77	73	81	151	514	448	452	416
Begärd adress	247	401	293	271	586	474	538	346
Totalt ²	324	474	374	422	1 100	922	990	762

¹ I sammanställningen ingår inte s.k. CSN-adresser, dvs. adresser som registrerats efter utredning från CSN. Inte heller s.k. inbetalningsadresser har tagits med i sammanställningen med anledning av att de är väldigt få (tre stycken under perioden 2010-2013).

² Utsökningen av dessa uppgifter har gjorts på delvis annat sätt än när det gäller redovisningen av inbetalda belopp nedan. Vissa antalsuppgifter överensstämmer av denna anledning inte helt.

Antalet registrerade utlandsadresser ökade markant från och med första halvåret 2012. Särskilt var det SAR-adresserna som ökade. Antalet registrerade adresser av denna typ ökade från ca 150 per år till ca 800–900 per år, en ökning med mer än 400 procent. Även antalet registrerade begärda adresser ökade, om än inte fullt lika mycket.

En förklaring till ökningarna bör kunna vara kravet att anmäla adress till CSN. Att ökningen är särskilt tydlig först halvåret efter det att bestämmelsen infördes kan sannolikt förklaras av att det ofta är först efter ett årsskifte som låntagarna behöver kontakta CSN.

En annan förklaring till ökningen kan vara att det i november 2011 inte längre var möjligt för personer utan giltig adress att logga in på Mina sidor på CSN:s webbplats. Låntagare utan giltig adress blev tvungna att först anmäla en giltig adress för att sedan kunna ta del av Mina sidor. De adresser som har registrerats via webbplatsen utgör dock bara en dryg tiondel av de inkomna begärda adresserna mellan november 2011 och december 2013. Resterande begärda adresser registrerades av handläggare efter det att låntagaren kontaktat CSN via telefon, brev eller e-brev. Kravet på en giltig adress för att kunna ta del av Mina sidor ledde alltså inte till att särskilt många låntagare själva valde att anmäla en adress på CSN:s hemsida. Det kan dock inte

uteslutas att detta krav var en bidragande orsak till att låntagare kontaktade CSN och på den vägen fick en adress registrerad.

7.2.2 Låntagare bosatta i Sverige

Antalet låntagare som tidigare saknat giltig adress men som har anmält en svensk adress framgår av tabell 4.

Tabell 4. Antal personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och som CSN saknat giltig adress till och som anmält en svensk adress¹

	2010		2011		2012		2013	
	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret	Första halvåret	Andra halvåret
FBF/SAR-adress	493	435	554	969	2 418	2 033	2 540	2 277
Begärd adress	146	224	197	384	786	530	595	481
Totalt ²	639	659	751	1 353	3 204	2 563	3 135	2 758

¹ I sammanställningen ingår inte s.k. CSN-adresser, dvs. adresser som registrerats efter utredning från CSN. Inte heller s.k. inbetalningsadresser har tagits med i sammanställningen med anledning av att de är väldigt få (60 stycken under perioden 2010-2013).

Antalet anmälda adresser för låntagare som CSN tidigare saknat adressuppgift för ökade andra halvåret 2011 och ytterligare första halvåret 2012. Ökningen var ganska stor, från ca 1 300 adresser under 2010 till ca 5 800 under 2012. Andelen av de begärda adresserna som registrerats på CSN:s webbplats var 39 procent mellan andra halvåret 2011 till det andra halvåret 2013.

8. Inbetalningar från låntagare med ny adress

8.1 Förändrade betalningsmönster

I detta avsnitt beskrivs inbetalningar från låntagare som CSN tidigare saknat adress till och som det har registrerats en ny adress för. Det är givetvis viktigt att inte bara bedöma antalet saknade och registrerade adresser utan även de inbetalningar som görs från låntagare som antingen meddelar en adress till CSN eller Skatteverket, eller som CSN själv eller med hjälp av externa företag hittar adressen till. Att låntagarna ska betala in lån och återkrav är ju det yttersta målet med all adresshantering och adresseftersökning.

I följande avsnitt redovisas först uppgifter över anmälda utlandsadresser och sedan över anmälda svenska adresser. I tabeller redovisas inbetalningarna från låntagare som CSN tidigare saknade adress till, men där det har registrerats en adressuppgift. I respektive tabell redovisas inbetalningarna halvårsvis från och med halvåret innan det halvår då adressen registrerades och längst till och med tre halvår efter det halvår adressen registrerades.

Förutom låntagare som lämnat adresser själva (begärda adresser, SAR-adresser och folkbokföringsadresser) redovisas uppgifter om låntagare som CSN hittat adressen till (CSN-adresser), samt uppgift om inbetalningar för låntagare CSN helt saknat adress till. I samtliga fall redovisas både det totalt inbetalda beloppet för låntagargruppen och ett genomsnittligt inbetalt belopp.

Genom de olika beloppsuppgifterna ges det möjlighet att jämföra inbetalningarna från låntagare som lämnat en adressuppgift med hur mycket samma låntagare betalade in innan de lämnade in adressuppgiften. Det är även möjligt att jämföra inbetalningarna från låntagare som själva lämnar en adress med låntagare CSN hittar adressen till, samt med låntagare som CSN helt saknar adress till.

Det ska observeras att redovisningen sker halvårsvis. Att vi har valt att redovisa per halvår i stället för kalenderår beror på att det ger större träffsäkerhet när det gäller tidpunkten för adressregistreringen.

I bilaga finns översiktliga tabeller över genomsnittligt inbetalade belopp för låntagare CSN fått in adresser från under olika halvår.

8.2 Låntagare med utländsk adress

I detta avsnitt redovisas inbetalningarna från låntagare som CSN fått in en utlandsadress från. Under respektive tabell anges CSN:s kommentarer.

Tabell 5. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2010, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2010		Halvår 2 2010		Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ SAR (474)	1,1	2 235	3,0	6 307	2,7	5 625	1,9	3 984	2,0	4 207
CSN-adress (1 254)	1,1	882	3,2	2 588	4,6	3 655	2,9	2 325	3,1	2 443
Saknad adress dec 2010 (22 047)			16,6	754						

För dem som det registrerades en begärd adress eller en SAR-adress för under det andra halvåret 2010 (474 personer) var inbetalningarna 1,9 miljoner kronor högre under andra halvåret 2010 jämfört med första halvåret 2010 (då det alltså saknades en adress). Det genomsnittliga inbetalningsbeloppet ökade med 4 072 kronor det halvår adressen registrerades. Halvåren efter registreringshalvåret minskade inbetalningarna, men översteg varje efterföljande halvår ändå det inbetalade beloppet halvåret före adressregistreringen. Att de inbetalda beloppen minskar kan bero på att en del låntagare omgående när adressen registreras betalar ifatt vad de ligger efter med och att inbetalningarna därefter oftare motsvarar de ordinarie årsbeloppen.

Inbetalningarna ökade mer för dem som själva lämnade en adressuppgift än för dem som CSN fann en adress till. Men även de som CSN hittade adressen till (1 254 personer) betalade in högre genomsnittliga belopp efter adressregistreringen.

De låntagare som CSN helt saknade adress till i december 2010 (22 047 personer) betalade i genomsnitt in 754 kronor under det andra halvåret 2010. Jämfört med dessa betalade därmed varje låntagare som det registrerades en begärd adress eller en SAR-adress för, in 5 553 kronor mer under halvåret.

Tabell 6. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2011, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2010		Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/SAR (372) ¹	1,0	2 677	1,9	5 116	1,6	4 424	1,6	3 270	1,1	3 029
CSN-adress (561)	1,1	1 925	1,8	3 160	1,5	2 708	1,8	4 422	1,2	2 179
Saknad adress dec 2011 (29 855)			26,5	888						

¹ Se fotnot 2 under tabell 3

Även de låntagare som anmälde en adress under det första kalenderhalvåret 2011 betalade in mer efter adressregistreringen än de tidigare hade gjort. De samlade inbetalningarna ökade med 0,9 miljoner under registreringshalvåret och det genomsnittligt inbetalda beloppet ökade med 2 439 kronor. Jämfört med dem som CSN hittade en adress till så betalade de som själva gjort adressändringen i genomsnitt in 1 956 kronor mer under registreringshalvåret. Samma halvår betalade de låntagare som CSN saknade adress till i genomsnitt in 888 kronor, dvs. 4 228 kronor mindre än de som själva anmälde sin adress.

Tabell 7. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2011, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/SAR (416) ¹	1,0	2 488	1,9	4 623	1,8	4 270	1,2	2 880	1,8	4 289
CSN-adress (893)	1,8	2 000	3,2	3 580	3,0	3 324	2,5	2 815	2,8	3 087
Saknad adress dec 2011 (29 855)			24,1	806						

¹ Se fotnot 2 under tabell 3

Andra halvåret 2011 var det första halvår då den nya regeln om att anmäla adress gällde. Jämfört med andra halvåret 2010 ökade dock inte antalet anmälda adresser (se

tabell 5). Inte heller de genomsnittligt inbetalade beloppen ökade, tvärtom minskade de med knappt 1 700 kronor jämfört med dem som anmälde adress under andra halvåret 2010. Men fortfarande ökade de genomsnittliga inbetalningarna mer för dem som själva lämnat in sin adress, jämfört med dem som CSN hittat adressen till.

Tabell 8. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2012, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/SAR (1 094) ¹	2,9	2 631	4,8	4 362	4,3	3 891	4,4	4 011	3,6	3 273
CSN-adress (1 191)	1,8	1 482	3,2	2 672	3,6	2 993	3,5	2 936	3,0	2 572
Saknad adress dec 2012 (26 284)			18,7	712						

¹ Se fotnot 2 under tabell 3

För dem som det registrerades en begärd adress eller SAR-adress för under det första halvåret 2012 var inbetalningarna 1,9 miljoner kronor högre under första halvåret 2012 jämfört med andra halvåret 2011. Denna ökning var alltså kraftig och berodde på att det kom in betydligt fler egenanmälda adresser. Halvåren efter registreringshalvåret minskade inbetalningarna något, men översteg varje halvår inbetalningsbeloppet före adressregistreringen.

Det genomsnittliga inbetalningsbeloppet ökade med 1 731 kronor det halvår adressen registrerades. I genomsnitt betalade varje låntagare som lämnade en adressuppgift första halvåret 2012 inte in mer än de som anmält en adress under tidigare halvår. Ökningen av de totalt inbetalda beloppen berodde på att det var fler som anmälde en adress än tidigare.

Inbetalningarna ökade även detta halvår mer för dem som själva lämnade en adressuppgift än för dem som CSN fann en adress till.

De låntagare som CSN helt saknade adress till i december 2012 betalade i genomsnitt in 712 kronor under det andra halvåret 2012. Jämfört med dessa betalade därmed varje låntagare som det registrerats en begärd adress eller en SAR-adress för in 3 650 kronor mer under halvåret.

Tabell 9. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2012, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ SAR (921) ¹	2,0	2 119	3,3	3 530	3,4	3 677	2,7	2 929	3,1	3 316
CSN-adress (1 127)	1,3	1 138	2,0	1 746	3,2	2 819	2,7	2 354	2,8	2 514
Saknad adress dec 2012 (26 284)			16,1	612						

¹ Se fotnot 2 under tabell 3

Inbetalningarna från dem som anmälde en adress under det andra kalenderhalvåret 2012 följde ungefär samma mönster som tidigare halvår, dvs. inbetalningarna ökade både totalt och i genomsnitt per låntagare, jämfört med vad samma låntagare betalade in när det saknades en adressuppgift. Ökningen var även detta halvår större för dem som själva lämnade in en adressuppgift än för dem som CSN fann en adress till.

Tabell 10. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2013, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ SAR (988) ¹	1,9	1 940	3,7	3 706	3,5	3 519	3,8	3 853
CSN-adress (825)	1,0	1 157	2,0	2 421	2,5	3 006	2,4	2 962
Saknad adress dec 2013 (21 960)			11,0	499				

¹ Se fotnot 2 under tabell 3

Även första halvåret 2013 ökade inbetalningarna från dem som anmälde en adress, denna gång med 1,8 miljoner kronor eller 1 766 kronor per låntagare och halvår.

Tabell 11. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2013, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ SAR (766) ¹	1,3	1 686	2,3	2 971	2,7	3 524
CSN-adress (739)	0,9	1 283	2,3	3 129	3,0	4 114
Saknad adress dec 2013 (21 960)			10,2	464		

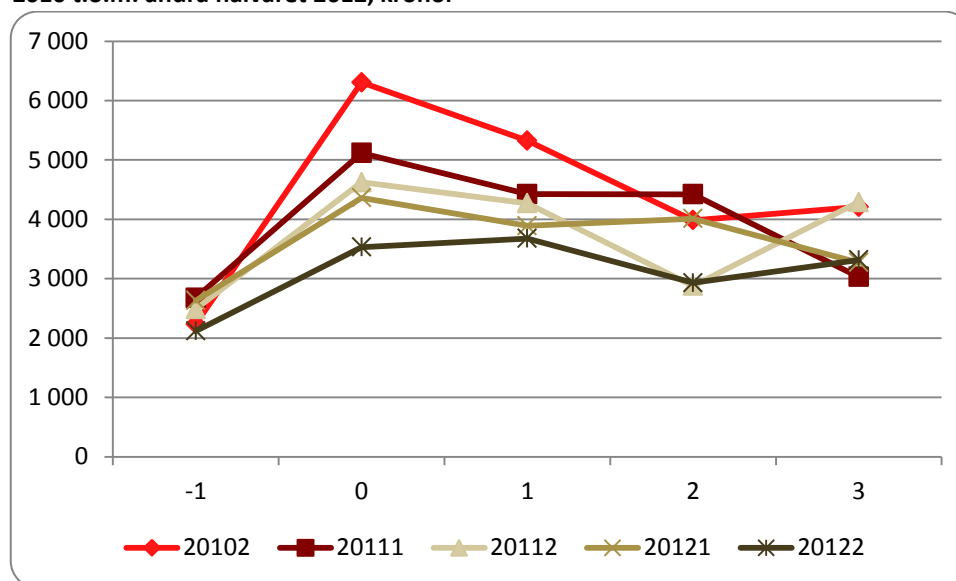
¹ Se fotnot 2 under tabell 3

De som det registrerades en adress för under andra halvåret 2013 avvek i ett avseende från tidigare halvår. Tidigare betalade de som själva anmälde adressen genomgående in mer än de som CSN hittat adressen till. För de som fick en adress registrerad detta halvår betalade dock de som CSN hittat adressen till i genomsnitt in mer än de som själva anmälde en adress. Det är för tidigt att säga om detta var ett trendbrott eller om det handlar om en tillfällig avvikelse. Noterbart är också att de som fått en CSN-adress registrerad detta halvår betalade in något mer än låntagare med registrerad CSN-adress tidigare halvår.

En tänkbar förklaring till de ökade inbetalningarna från dem med så kallad CSN-adress kan vara att CSN från och med 2013 använde en ny inkassobyrå, Svea Inkasso, och även lade ut fler uppdrag på företaget 2Secure. Det kan vara så att dessa lyckats bättre i arbetet med att både hitta adressuppgifter och med att få dessa låntagare att betala. Uppmärksamhet i media kan eventuellt ha bidragit till ökade inbetalningar.

Inbetalningarna från dem som lämnar en adressuppgift till CSN följer ett likartat mönster oavsett vilket halvår adressen har anmälts. Diagrammet illustrerar låntagarnas genomsnittliga inbetalningar från och med halvåret innan de anmälde adressen (-1) till och med det tredje halvåret efter det halvår då de anmälde sin adress (3).

Figur 1. Genomsnittliga inbetalningar från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och som anmält en begärd utländsk adress eller SAR-adress fr.o.m. andra halvåret 2010 t.o.m. andra halvåret 2012, kronor

Högst är inbetalningarna under det halvår adressen anmäls (0) för att sedan minska. Som nämns ovan kan detta bero på att många låntagare betalar ikapp förfallna belopp och sedan betalar enligt betalningsplan. De genomsnittligt inbetalda beloppen överstiger genomgående inbetalningarna halvåret innan adressanmälan gjordes.

Under 2012 och 2013 anmäldes ca 1 100 fler utländska adresser per år än under 2010 och 2011. I genomsnitt betalade de låntagare som anmälde adress in ca 7 600 kronor

per år¹⁰, vilket var ca 3 100 kronor mer än samma personer betalade in åren innan de gjorde sin adressanmälan¹¹. Hittills går det därmed att säga att de anmälda adresserna har inneburit att inbetalningarna har ökat med ca 3,4 miljoner kronor per år, jämfört med vad samma låntagare betalade innan de anmälde adressen.

8.3 Låntagare med svensk adress

Även i följande tabeller redovisas inbetalningarna från låntagare som CSN tidigare saknade adress till. I detta avsnitt handlar det dock om låntagare för vilka det har registrerats en svensk adress. Redovisningen är i övrigt likadan som för de utländska adresserna ovan. Under respektive tabell anges CSN:s kommentarer.

Tabell 12. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2010, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2010		Halvår 2 2010		Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (659)	0,5	815	1,4	2 136	1,9	2 879	1,1	1 741	1,0	1 739
CSN-adress (286)	0,2	570	0,6	2 062	0,8	2 726	0,6	1 962	0,5	1 669
Saknad adress dec 2010 (22 047)			16,6	754						

Tendensen är densamma när det gäller anmälda svenska adresser som anmälda utlandsadresser; inbetalningarna från låntagarna ökar när CSN får tillgång till en giltig adress. De inbetalda beloppen är dock lägre från dessa låntagare med svensk adress än för de låntagare som anmäler en utlandsadress. En bidragande orsak till det kan vara att låntagare som är bosatta utomlands många gånger debiteras högre årliga belopp. Många debiteras ett belopp motsvarande en tjugondel av skulden i stället för, som i Sverige, fyra procent av inkomsten (gäller lån tagna mellan 1989 och den 30 juni 2001).

Totalt ökar summan av inbetalningarna betydligt mer för dem som själva anmäler en adress eftersom dessa är betydligt fler än de som det registreras en CSN-adress för. Låntagarnas genomsnittliga inbetalningar är dock oftast högre för de som CSN finner adressen till än för de som själva anmäler sin adress. Detta gäller dock inte för dem som det registrerades en adress för andra halvåret 2010.

¹⁰ Beloppet kan jämföras med det genomsnittliga debiterade årsbeloppet under 2013 som för utomlands bosatta var 15 100 kronor per person. Beloppet avser summan av samtliga lån och den ursprungliga debiteringen, dvs. vad som debiterades innan ev. nedsättning av årsbeloppet.

¹¹ Beräknat utifrån det inbetalade beloppet halvåret innan adressanmälan.

Tabell 13. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2011, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2010		Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (751)	0,8	1 175	1,6	2 179	1,4	1 877	1,2	1 600	1,2	1 579
CSN-adress (187)	0,2	1 264	0,3	1 863	0,6	3 465	0,5	2 521	0,4	2 217
Saknad adress dec 2011 (29 855)			26,5	888						

Det totalt inbetalda beloppet för låntagare som anmälde en adress under första halvåret 2011 fördubblades ungefär under anmälningshalvåret, från 0,8 miljoner till 1,6 miljoner kronor. Halvåren efter anmälningshalvåret minskar dock de samlade inbetalningarna.

Tabell 14. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2011, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2011		Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (1 353)	1,2	923	2,2	1 642	2,6	1 920	2,5	1 829	2,3	1 666
CSN-adress (342)	0,5	1 445	1,0	2 932	1,1	3 108	1,0	2 844	0,9	2 546
Saknad adress dec 2011 (29 855)			24,1	806						

De som anmälde en inkomst andra halvåret 2011 ökade sina genomsnittliga inbetalningar från 923 kronor till 1 642 kronor. Även de därpå följande halvåren låg de genomsnittliga inbetalningarna kvar på minst denna nivå.

För dem som det registrerades en svensk adress för under det andra halvåret 2011 betalade de med CSN-adress in klart högre genomsnittliga belopp efter adressregistreringen, jämfört med dem med begärd adress, SAR-adress eller folkbokföringsadress. Det innebär att de CSN hittar adressen till betalar in mer än de som själva anmäler en adress.

Tabell 15. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2012, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2011		Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (3 204)	3,7	1 158	6,6	2 049	7,0	2 197	6,0	1 877	5,5	1 728
CSN-adress (676)	1,3	1 887	2,4	3 586	1,8	2 623	1,9	2 776	1,7	2 544
Saknad adress dec 2012 (26 284)			18,7	712						

Från och med första halvåret 2012 ökar antalet anmälda begärda adresser, SAR-adresser och folkbokföringsadresser markant. Av det följer givetvis också att det totalt inbetalda beloppet ökar mer än tidigare. För dem som anmälde sin adress det första halvåret 2012 ökade inbetalningarna med 2,9 miljoner kronor jämfört med halvåret som föregick adressanmälan.

Tabell 16. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2012, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2012		Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (2 563)	2,5	981	4,7	1 828	4,9	1 913	4,2	1 652	4,4	1 700
CSN-adress (542)	1,2	2 237	1,5	2 822	1,7	3 127	1,4	2 608	1,4	2 663
Saknad adress dec 2012 (26 284)			16,1	612						

På samma sätt som flera tidigare halvår betalade de med CSN-adress in klart högre belopp efter adressregistreringen, jämfört med dem som själva anmält adress. Detta avviker från vad som gäller vid registrerade utländska adresser.

Tabell 17. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats första halvåret 2013, fördelat efter typ av adress

	Halvår 2 2012		Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (3 135)	3,2	1 035	5,0	1 588	5,6	1 795	5,1	1 635
CSN-adress (398)	0,8	1 909	1,2	2 988	1,1	2 853	1,1	2 797
Saknad adress dec 2013 (21 960)			11,0	499				

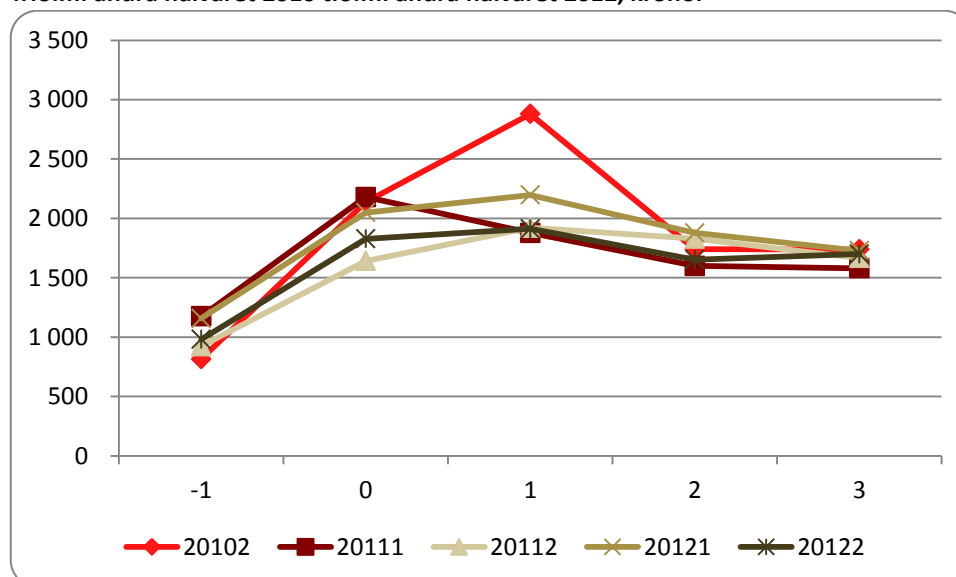
De som anmälde en adress första halvåret 2013 betalade in förhållandevis låga genomsnittliga belopp efter adressanmälan, jämfört med låntagare som anmält adress tidigare halvår. Det i genomsnitt inbetalade beloppet ökade bara från 1 035 till 1 588 kronor.

Tabell 18. Inbetalda belopp från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och där adress registrerats andra halvåret 2013, fördelat efter typ av adress

	Halvår 1 2013		Halvår 2 2013		Halvår 1 2014	
	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)	Totalt (mnkr)	Snitt (kr)
Begärd adress/ FBF/SAR (2 758)	2,6	947	4,9	1 786	5,4	1 946
CSN-adress (237)	0,5	1 964	0,9	3 898	0,8	3 209
Saknad adress dec 2013 (21 960)			10,2	464		

Ytterligare en genomgående iakttagelse för de anmälda svenska adresserna är att de som anmäler en adress betalar mer än låntagare CSN saknar adress till. De som anmäler adress har dock varit bättre betalare än de CSN hela tiden saknat adress till, även innan en adress blev känd för CSN. De som anmälde en adress andra halvåret 2013 betalade exempelvis in 947 kronor per person halvåret innan adressen anmälades; de CSN helt saknade adress till andra halvåret 2013 betalade bara in 464 kronor per låntagare. En större andel av dem som anmäler sin adress tycks alltså betala på sina lån även om CSN inte har deras adress.

Figur 2. Genomsnittliga inbetalningar från personer som är återbetalningsskyldiga och/eller har återkrav och som anmält en begärd svensk adress, en SAR-adress eller en svensk FBF-adress fr.o.m. andra halvåret 2010 t.o.m. andra halvåret 2012, kronor

Diagrammet visar de halvårsvisa inbetalningarna för låntagare som anmält adresser till CSN jämfört med samma låntagares inbetalningar halvåret innan adressen anmälde (-1). Halvåret då adressen anmälde är benämnt "0" och inbetalningarna för tre halvår efter detta finns redovisade. Inbetalningarna är genomgående högre när det finns en känd adress än när det saknas en adress.

Under 2012 och 2013 anmälde ca 4 600 fler svenska adresser per år än under 2010. I genomsnitt betalade de låntagare som anmälde adress in ungefär 3 600 kronor per år¹², vilket var ca 1 600 kronor mer än samma personer betalade in åren innan de gjorde sin adressanmälan¹³. Hittills går det därmed att säga att de anmälda adresserna har inneburit att inbetalningarna har ökat med ca 7,4 miljoner kronor per år, jämfört med vad samma låntagare betalade innan de anmälde adressen.

8.4 Slutsatser om inbetalningar

Låntagare som anmäler en adress till CSN betalar in mer när adressen blir känd än när CSN saknade en adressuppgift. Det är alltså "lönsamt" att få in adresser från låntagarna. Det totalt inbetalda beloppet ökar därmed för varje adress som anmäls.

I genomsnitt ökar inbetalningarna mer i de fall CSN får in en anmäld utlandsadress än om en motsvarande anmälan görs av en svensk adress. Det är alltså mer "lönsamt" att få utomlands bosatta att anmäla adresser än att få låntagare bosatta i Sverige att anmäla sina adresser.

I utlandet har de som själva anmäler en adress betalat in högre årliga belopp än de som CSN eller ett externt företag hittar adressen till. Det kan dock finnas en tendens att inbetalningarna nu ökar från den senare gruppen låntagare. När det gäller svenska adresser är inbetalningarna högre från dem som får en CSN-adress registrerad jämfört med de som får en begärd svensk adress eller en svensk folkbokförings-adress.

För varje låntagare som anmäler en utländsk adress ökar den årliga inbetalningen med ca 3 100 kronor. Motsvarande ökning för låntagare som anmäler en svensk adress uppgår till ca 1 600 kronor.

9. Diskussion och slutsatser

9.1 CSN:s handläggning och information

I samband med att skyldigheten att anmäla aktuell adress till CSN infördes den 1 juli 2011 vidtog CSN bl.a. följande åtgärder.

- CSN informerade låntagarna på sin webbplats, i årsbesked (första gången i januari 2012) samt i betalningsplaner till låntagare med utländsk adress.

¹² Beloppet kan jämföras med det genomsnittliga debiterade årsbeloppet under 2013 som för låntagare bosatta i Sverige var 12 900 kronor per person. Beloppet avser summan av samtliga lån och den ursprungliga debiteringen, dvs. vad som debiterades innan ev. nedsättning av årsbeloppet.

¹³ Beräknat utifrån det inbetalade beloppet halvåret innan adressanmälan.

- Arbetssättet ensades mellan inbetalnings- och utbetalningsavdelningen genom att båda avdelningarna började använda adresser på samma sätt.
- I november 2011 infördes ett krav på att den låntagare som försöker logga in på Mina sidor måste ha en giltig fysisk adress registrerad för att kunna genomföra inloggningen.
- CSN började granska returer mer kritiskt och ifrågasätta returer som inte kom från den svenska posten eller motsvarande utomlands.
- CSN införde en differentierad bedömning för när returer från olika typer av adresser medförde att adressen blev ogiltig, vilket har fått till följd att adressutredningar initieras i ett tidigare skede.
- CSN fortsatte sitt arbete med att eftersöka adresser till låntagare som saknar giltig adress. Under de sista åren har CSN i allt större utsträckning tagit hjälp av externa aktörer.

Samtliga dessa åtgärder har haft till syfte att höja kvaliteten på de adressuppgifter som finns hos CSN och att minska antalet låntagare som saknar giltig adress.

9.2 Saknade adresser

Vid utgången av år 2013 saknade CSN adress till 21 960 personer som var återbetalningsskyldiga för studielån eller återkrav. Av redovisad statistik framgår att antalet återbetalningsskyldiga som saknar adress minskade såväl år 2012 som 2013, efter en topp år 2011 då 29 855 personer saknade adress. Eftersom antalet återbetalningsskyldiga låntagare ökar och antalet med återkrav är i det närmaste konstant, innebär detta även att andelen av låntagarna som CSN saknar adress till minskar. Orsakerna till detta kan vara flera, men CSN:s förändrade handläggningsrutiner och informationsinsatser till låntagarna vad gäller den nya skyldigheten att anmäla adress bör ha bidragit till förbättringen de senaste åren.

9.3 Registrerade adresser

Vi har undersökt antalet återbetalningsskyldiga för studielån eller återkrav, som tidigare saknat giltig adress, och därefter anmält en utlandsadress. Statistiken omfattar nya utlandsadresser som CSN fått antingen som SAR-adress via Skatteverket eller som begärd adress lämnad direkt till CSN. Detta innebär att det är fråga om adresser som låntagaren självmant har lämnat och inte adresser som CSN har letat reda på.

Undersökningen visar på en markant ökning av antalet anmälda utlandsadresser av denna typ från och med det första halvåret 2012. Särskilt ökade antalet SAR-adresser, från ca 150 per år till 800–900 per år. Även antalet begärda adresser ökade, från ca 600 per år till 900–1 000 per år.

Ökningen av anmälda adresser märks tydligt efter årsskiftet 2011/2012, vilket sannolikt beror på att det är först efter ett årsskifte som låntagarna behöver kontakta CSN för att få information om hur mycket som ska betalas under det kommande året. Det är dock svårt att förklara på vilket sätt informationen har nått fram till dessa låntagare

bosatta i utlandet. Eftersom de saknat adress har inte CSN kunnat skicka några årsbesked till dem. En rimlig förklaring kan vara att de har besökt CSN:s webbplats eller fått informationen genom bekanta i Sverige.

CSN har även undersökt låntagare, som tidigare saknat giltig adress och därefter anmält en svensk adress. Även denna statistik visar på en tydlig ökning, från ca 1 300 adresser under 2010 till 5 800 adresser under 2012. Ökningen började redan under det andra halvåret 2011. Övervägande delen av de nya adresserna har kommit via Skatteverket.

Den nya bestämmelsen tog i första hand sikte på låntagare bosatta utomlands, som inte omfattas av folkbokföringslagens krav på att meddela adress till Skatteverket. Bestämmelsen omfattar dock även låntagare bosatta i Sverige, eftersom det inte är säkert att alla har en aktuell folkbokföringsadress. Resultatet visar att övervägande delen av låntagarna bosatta i Sverige har valt att lämna uppgift om adress via Skatteverket. Detta har naturligtvis praktiska fördelar för låntagaren eftersom adressen då sprids till alla myndigheter. När det gäller låntagare bosatta i utlandet är det ungefär lika många som lämnar en SAR-adress som lämnar en adress direkt till CSN.

Det redovisade resultatet tyder på att den nya skyldigheten att anmäla adress har fått genomslag både hos låntagare bosatta utomlands och i Sverige. Med hänsyn till att 93-94 procent av låntagarna är bosatta i Sverige är ökningen, sett till andelen, störst i utlandet. En sannolik förklaring till resultatet är CSN:s förändrade handläggningsrutiner och informationsinsatser till låntagarna i samband med lagändringen. Man kan också anta att CSN:s handläggare under de senaste åren har blivit mer uppmärksamma när en adress saknats och då tagit tillfället i akt att informera om skyldigheten att anmäla adress.

Även om det är för tidigt att dra några slutsatser av rättspraxis visar det rättsfall som hittills kommit att det är låntagarens ansvar att anmäla en korrekt adress där han eller hon kan nås med post.

I förarbetena till lagändringen påpekade vissa remissinstanser att en bestämmelse utan sanktioner torde vara verkningslös. Regeringen ansåg dock att bestämmelsen kunde fungera som en handlingsregel och dessutom ha ett visst signalvärde.¹⁴ CSN vill här lyfta fram att den låntagare som underlåter att anmäla en korrekt adress riskerar negativa konsekvenser. Låntagaren får i sådana fall stå risken för att CSN:s påminnelser och krav skickas till fel adress. Följden kan då bli, enligt gällande regelverk, att hela studielånet sägs upp till omedelbar betalning eller att obetalda belopp överlämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning utan att låntagaren dessförinnan fått kännedom om detta.

9.4 Inbetalningar

Det är givetvis viktigt att inte bara bedöma antalet saknade och registrerade adresser utan även de inbetalningar som görs från låntagarna. Det huvudsakliga syftet med

¹⁴ Prop. 2010/11:113 s. 18 ff.

den nya bestämmelsen om skyldigheten att anmäla adress var att förbättra återbetalningen hos personer som CSN saknar adress till.

Av genomgången av inbetalningar från låntagare som anmält adresser till CSN kan följande övergripande slutsatser dras.

- Ju fler som anmäler adresser till CSN, desto mer ökar det totalt inbetalda beloppet.
- Varje låntagare som anmäler en adress betalar i genomsnitt in mer när de har anmält adressen än vad de gjorde dessförinnan. För varje låntagare som anmäler en utländsk adress ökar den årliga inbetalningen med ca 3 100 kronor. Motsvarande ökning för låntagare som anmäler en svensk adress uppgår till ca 1 600 kronor.
- Låntagarna som anmäler en adress betalar in belopp som är betydligt lägre än de genomsnittligt debiterade årsbeloppen, trots att inbetalningarna ökar när adressen blir känd.
- De som anmäler en utländsk adress på egen hand betalar, med undantag av personer som anmält adress hösten 2013, i genomsnitt in mer än dem som CSN hittar adressen till. I genomsnitt betalar de som anmält adressen själva in ca 2 000 kronor mer än de CSN hittat adressen till.
- De som anmäler en svensk adress på egen hand betalar i genomsnitt in mindre än de som får en CSN-adress registrerad. Detta avviker från vad som gäller för egenanmälda utländska adresser.
- Oavsett hur CSN får tag i en adress betalar de låntagare som det finns en giltig adress till betydligt mer än låntagare som det saknas adress till.
- Både de totala inbetalningarna och de genomsnittliga inbetalningarna är för utomlandsbosatta högst samma halvår som adressen anmäls. För bosatta i Sverige är inbetalningarna ungefär lika stora det halvår adressen anmäls och halvåret därefter. Därefter minskar inbetalningarna. Varje halvår vi har studerat är inbetalningarna dock högre när det finns en adress än de halvår då det saknats en adress till samma låntagare.

Undersökningen talar för att skyldigheten att anmäla adress, och CSN:s insatser med anledning av denna skyldighet, har fått genomslag. Både antalet registrerade adresser och inbetalningarna har ökat. Statistiken över inbetalningarna visar således att det är "lönsamt" för CSN att få in adresser från låntagarna.

Men fortfarande betalar de som anmäler adresser in ganska låga belopp varje år. Det krävs därför ett fortsatt arbete för att ytterligare förbättra resultatet. Detta arbete måste både handla om att öka antalet anmälda adresser och om att öka inbetalningarna från dem som anmäler sin adress. En del av detta arbete bör bli att på ett mer systematiskt sätt än hittills följa upp både adressanmälningar och inbetalningar.

Referenser

CSN:s promemoria *Förslag till ändringar i bestämmelser om beviljning och återbetalning av studiemedel* (dnr 2008-119-9797).

Prop. 2010/11:113. *Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestödsystemet.*

SOU 2010:54. *Förbättrad återbetalning av studieskulder.* Delbetänkande av Utredningen om ett rättvisare och enklare studiemedelssystem för utlandsstudier i en globaliserad värld.

Bilaga

Inbetalt belopp i snitt per person och halvår (tidigaste inbetalningar sökbara från första halvåret 2010)									
Personer som saknade adress/fått utländsk adress halvår;	2010 h1	2010 h2	2011 h1	2011 h2	2012 h1	2012 h2	2013 h1	2013 h2	2014 h1
CSN-adress 2010 h1	2702	2998	4466	2938	2655	2463	3524	1869	
BEG/SAR-adress 2010 h1	4071	5295	3458	3554	3439	3308	3440	4042	
CSN-adress 2010 h2	882	2588	3655	2325	2443	2138	2197	1821	
BEG/SAR-adress 2010 h2	2235	6307	5625	3984	4207	3063	3834	3378	
CSN-adress 2011 h1		1925	3160	2708	3270	2179	2591	2537	
BEG/SAR-adress 2011 h1		2677	5116	4424	4422	3029	4032	3401	
CSN-adress 2011 h2			2000	3580	3324	2815	3087	2893	
BEG/SAR-adress 2011 h2			2488	4623	4270	2880	4289	3562	
CSN-adress 2012 h1				1482	2672	2993	2936	2527	
BEG/SAR-adress 2012 h1				2631	4362	3891	4011	3273	
CSN-adress 2012 h2					1138	1746	2819	2354	2514
BEG/SAR-adress 2012 h2					2119	3530	3677	2929	3316
CSN-adress 2013 h1						1157	2421	3006	2962
BEG/SAR-adress 2013 h1						1940	3706	3519	3853
CSN-adress 2013 h2							1283	3129	4114
BEG/SAR-adress 2013 h2							1686	2971	3524
Saknad adress dec 2010	772	754	845	854					
Saknad adress dec 2011			888	806	1012	1089			
Saknad adress dec 2012					712	612	754	946	
Saknad adress dec 2013							499	464	629

**Inbetalt belopp i snitt per person och halvår
(tidigaste inbetalningar sökbara från första halvåret 2010)**

Personer som saknade adress/fått svensk adress halvår;	2010 h1	2010 h2	2011 h1	2011 h2	2012 h1	2012 h2	2013 h1	2013 h2	2014 h1
CSN-adress 2010 h1	1771	4213	2309	1782	2492	1772	1328	3273	
BEG/FBF/SAR-adress 2010 h1	2022	2220	2066	1637	1541	1595	1402	1300	
CSN-adress 2010 h2	570	2062	2726	1962	1669	2023	1543	1877	
BEG/FBF/SAR-adress 2010 h2	815	2136	2879	1741	1739	1465	1712	1724	
CSN-adress 2011 h1		1264	1863	3465	2521	2217	2515	1810	
BEG/FBF/SAR-adress 2011 h1		1175	2179	1877	1600	1579	1713	1437	
CSN-adress 2011 h2			1445	2932	3108	2844	2546	1815	
BEG/FBF/SAR-adress 2011 h2			923	1642	1920	1829	1666	1493	
CSN-adress 2012 h1				1887	3586	2623	2776	2544	
BEG/FBF/SAR-adress 2012 h1				1158	2049	2197	1877	1728	
CSN-adress 2012 h2					2237	2822	3127	2608	2663
BEG/FBF/SAR-adress 2012 h2					981	1828	1913	1652	1700
CSN-adress 2013 h1						1909	2988	2853	2797
BEG/FBF/SAR-adress 2013 h1						1035	1588	1795	1635
CSN-adress 2013 h2							1964	3898	3209
BEG/FBF/SAR-adress 2013 h2							947	1786	1946
Saknad adress dec 2010	772	754	845	854					
Saknad adress dec 2011			888	806	1012	1089			
Saknad adress dec 2012					712	612	754	946	
Saknad adress dec 2013							499	464	629